

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки
Кафедра всесвітньої історії

Кафедра

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

111111

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКІ РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В
ДРУГІЙ РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ

Освітня програма **«Історія та археологія»**

(третій освітньо-науковий) рівень)

Спеціальність 032 Історія та археологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні
кафедри історії слов'ян

Протокол № 1 від “4” вересня 2020 р.

Івано-Франківськ – 2020 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українські релігійні організації в Другій Речі Посполитій

Освітня програма «Історія та археологія»
(третій освітньо-науковий) рівень)

Спеціальність 032 Історія та археологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Пилипів І.В. доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії слов'ян

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри кафедри історії слов'ян

Протокол № 1 від “4” вересня 2020 р.

Завідувач кафедри кафедри
історії слов'ян

д.і.н., проф. В.Л. Комар

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“4” вересня 2020 р.

Схвалено Науково-методичною радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Протокол від “4” вересня 2020 р. № 1

“__” _____ 20__ р.

Голова _____ (Кугутяк М.В.)

(підпис)

(прізвище та

ініціали)

ЗМІСТ

1. Характеристика навчальної дисципліни
2. Анотація курсу
3. Мета та завдання навчальної дисципліни
4. Структура навчальної дисципліни
5. Тематика курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Теми семінарських занять для аспірантів денної форми навчання
9. Теми семінарських занять для студентів заочної форми навчання
10. Самостійна робота для студентів денної форми навчання
11. Самостійна робота для студентів заочної форми навчання
12. Програмові вимоги
13. Рекомендована література

Характеристика навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка (шифр і назва)	За вільним вибором аспірантів	
	Напрямок підготовки – 016 Спеціальна освіта (шифр і назва)		
Спеціальність Спеціальна освіта (назва)	Рік підготовки: другий		
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми		Семестр 4	
		3-й	3-й

навчання:			
аудиторних – 2 год.	третій освітньо-науковий) рівень	Лекції	
20 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
18		4.	
Лабораторні			
год.		—	
Самостійна робота			
60 год.		80 год.	
Індивідуальні завдання:			
0 год.			
Вид контролю:			
іспит			
(3-й семестр).			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33 % : 67 %

для заочної форми навчання – 8 % : 92 %

Анотація курсу

Навчальний курс ставить мету ознайомити докторантів з роллю українських релігійних організацій в збереженні національної ідентичності українців, які проживали в Польській Республіці у міжвоєнні роки ХХ ст. Важливість вивчення курсу полягає ще і в тому, що кількість православних у міжвоєнний період у Польщі становила більше 5 млн., з них переважна більшість українці, греко-католики біля 4 млн, протестанти кілька десятків тисяч.

Державно-церковні відносини цього періоду характеризувалися складною діалектикою внутрішніх і зовнішніх чинників, зумовлених урядовою політикою у сфері релігії, зокрема щодо національних меншин. В міжвоєнній Польщі діяла значна кількість релігійних організацій, які представляли різні конфесії, напрями й течії, що впливають на тогочасні суспільно-політичні процеси. У цьому плані виділялися суто українські релігійні організації Греко-Католицька Церква, українські православні парафії тогочасної Православної Церкви Польщі на Волині та Холмщині та протестантські церкви на території західноукраїнських земель. Статус та політика різних релігійних конфесій була різною. ГКЦ мала централізовану та розгалужену адміністративно-територіальну та управлінську структуру, брали активну участь в громадському, культурно-освітньому, виховному процесі серед українського населення. Займалися благодійною та меценатською діяльністю, сприяли розвитку українських кооперативів та захисту довкілля.

Програма побудована за проблемно-хронологічним принципом

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

- ✓ **Мета викладання** навчальної дисципліни полягає в тому, щоб на основі широкого спектру джерел, теоретичних здобутків сучасної історіографії здійснити комплексне вивчення українських релігійних організацій в суспільно-політичному та релігійному житті Другої Речі Посполитої крізь призму її відносин з урядовими інституціями, політичними партіями та недержавними організаціями, релігійними громадами, а також з'ясувати основні тенденції та еволюційні наслідки цих взаємин і їх вплив на суспільно-політичне життя Східної Галичини
- ✓ **Основними завданнями вивчення дисципліни** є формування наукового підходу в аналізі ролі релігійних організацій в суспільно-політичних та національних процесах, розуміти особливості їх діяльності та впливи на суспільство.
- ✓ **У результаті вивчення дисципліни аспіранти повинні:**

знати:

- ✓ - основні наукові теорії провідних вітчизняних та зарубіжних дослідників ролі церковно-релігійних організацій у процесі націотворення;
- ✓ - сучасний стан наукового опрацювання релігійної проблематики, систематизувати і класифікувати джерельну базу, проаналізувати основні концептуально-теоретичні засади та базовий поняттєво-категорійний інструментарій
- ✓ - фактологічний матеріал з історії українських церков та їх внесок у розбудову української державності.

вміти:

- ✓ - критично осмислювати, узагальнювати та систематизувати фактографічний, суспільствознавчий і культурологічний матеріал з діяльності українських релігійних організацій у міжвоєнній Польщі.
 - ✓ - окреслити основні напрями, динаміку та еволюцію українських церковних організацій різних конфесій у формуванні української національної ідеї та української державності;
 - ✓ - використовуючи сучасні науково-методологічні підходи застосовувати набуті теоретичні знання на практиці
- ✓ **Предмет** курсу спрямований на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчої активності майбутніх фахівців. Ця навчальна дисципліна дає уявлення про етапи історичного розвитку країн Центрально-Східної Європи, забезпечує розуміння системного зв'язку всіх складових всесвітньої історії, історії України, політології, міжнародних відносин, соціології .
- ✓ **Основними завданнями вивчення дисципліни** є формування наукового підходу в аналізі впливу та ролі різних українських релігійних організацій на формування української національної ідентичності та високої духовності серед місцевого українського населення.

Мета проведення лекцій: ознайомити аспірантів зі складною і суперечливою історією Настав час об'єктивно, наскільки це можливо на даному історичному етапі розвитку, проаналізувати історію ідей і концепцій, що рухали Україну до незалежності, здобутої наприкінці другого тисячоліття нашої ери. Це основна мета проведення лекцій.

У результаті проведення лекційних занять повинен знати:

– джерела, основну і додаткову літературу, позиції істориків з вивчення різноманітних проблем історії релігійних організацій в Польщі у 20-30-ті роки ХХ століття, найважливіші події з розвитку та діяльності Греко-Католицької Церкви, православ'я на Волині та Холмщині, протестантських релігійних організацій в Західній Україні, визначення термінів і понять.

вміти: орієнтуватися у хронології та особливостях діяльності українських релігійних організацій, відтворювати послідовність подій, визначати причини і наслідки впливу релігійних спільнот на політичні процеси в Галичині, Волині Холмщині та Польській державі. Розуміти масштаб і динаміку історичних змін, чітко, встановлювати взаємозв'язки між історичними подіями, особами, поняттями, термінами, джерелами, користуватися історичними картами, схемами, плакатами.

6. Мета проведення практичних (семінарських) занять: поглибити вивчення окремих, найважливіших проблем історії Греко-Католицької Церкви, православ'я на Волині та Холмщині, протестантських релігійних організацій в Західній Україні, дати можливість аспірантам ознайомитися із наявною спеціальною літературою, що стосується конкретних тем періоду. Навчити аспірантів працювати з документами, аналізувати їх, вилучати достовірну інформацію, прищеплювати навички самостійної роботи. Виробляти вміння аргументувати свої погляди, вести дискусію, виступати з повідомленнями і рефератами, кваліфіковано задавати запитання.

Структура навчальної дисципліни

5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			денна – 20 / заочна – XXX		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			18 /		
самостійна робота			52 /		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
3	032 Історія та археологія	2	вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завд. годин самостій- на робота	Вага оцінки семін., самост. робота	Термін виконання
Тема 1. Етноконфесійна	Лекція (2 год.),	[1; 14; 18;			Згідно

<p>ситуація в Другій Речі Посполитій.</p> <p>Церковно-релігійна ситуація в Польщі після Першої світової війни. Церковно-релігійна і національна політика польського уряду. Українське релігійне питання в політиці Другої Речі Посполитої Польської (20–30 рр. ХХ ст.)</p> <p>Законодавчі акти, які регулювали діяльність християнських конфесій в Польщі. Вплив суспільно-політичної ситуації на діяльність та становище християнських церков у Польщі. Католицька церква та її статус в польській державі. Православна церква. Греко-католицька церква. Протестантські церкви та конфесії.</p>	<p>Семінар (2 год.)</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>19; 27; 29; 28; 31]</p>	<p>4 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>розкладу занять</p>
<p>Тема 2. Тема 2. Джерела та історіографія з історії християнських конфесій у Польщі в першій половині ХХ століття.</p> <p>Сучасна українська історіографія. Польська історіографія. Українська діаспорна історіографія. Церковна історіографія. Зібрання документів церковних організацій в архівах України та Республіки Польща. Документи з історії</p>	<p>Лекція (2 год.)</p> <p>Семінар (2 год.)</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>[1; 4; 8; 13; 33; 34; 35; 36]</p>	<p>4 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>Згідно розкладу занять</p>

українських церков та організацій міжвоєнного періоду у архівах Ватикана, та діаспори.					
<p>Тема 3. Державно-правове становище Греко-католицької церкви в міжвоєнні роки ХХ століття</p> <p>Адміністративно-територіальний устрій та управлінські структури ГКЦ. Львівська архієпархія ГКЦ, Станіславівська єпархія ГКЦ, Перемишльська єпархія ГКЦ. Апостольська столиця і питання державно-правового статусу Східної Галичини в 1918-1923 рр. Правовий статус Греко-католицької церкви в Другій Речі Посполитій. Підготовка священицьких кадрів.</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінар (2 год.)</p> <p>Самостійна робота</p>	[1; 9; 16; 18; 19; 23; 27; 24]	4 год.	5 балів	Згідно розкладу занять
<p>Тема 4. ГКЦ у суспільно-політичних та релігійних процесах Східної Галичини</p> <p>Визвольні змагання 1917-1920-1926 рр. та ГКЦ. Духовенство ГКЦ в українсько-польській війні (1918–1919 рр.). Капелани ГКЦ в УГА. Участь ГКЦ у вирішенні питання про статус Східної Галичини. Утвердження ГКЦ як стабілізуючої і</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінар (2 год.)</p> <p>Самостійна робота</p>	[2; 8; 11; 13; 17; 22; 24; 27]	5 год.	5 балів	Згідно розкладу занять

<p>консолідууючої національної сили в умовах міжвоєнної доби. Вплив ГКЦ на суспільно-політичні процеси Східної Галичини. Взаємини греко-католицького духовенства 3 українськими політичними партіями та організаціями.</p>				
<p>Тема 5. Благодійницька діяльність Греко-Католицької Церкви у 20-30-ті роки ХХ ст.</p> <p>Благодійні фонди ГКЦ в Галичині. Допомога сім'ям священників. Матеріальна підтримка селян, які постраждали від повеней та інших стихійних катаклізмів. Матеріальна та ідеологічна підтримка українцям в СРСР в період штучних голодоморів в 20-30 роки. Анти-алкогольної боротьби церкви на західноукраїнських землях. Опіки та виховання молодого покоління. Збереження пам'яток національної культури. Розвиток освіти та науки. Підтримка товариств «Рідна школа», «Просвіта», «Скала»,</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінар (2 год.)</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>[5; 11; 14; 18; 20; 25; 35; 37;]</p>	<p>5 год.</p>	<p>5 балів</p> <p>Згідно розкладу занять</p>
<p>Тема 6. Культурно-освітня і добротинна</p>	<p>Лекція (2 год.)</p>	<p>[1; 14; 17; 25; 28; 32;</p>		<p>Згідно розкладу</p>

<p>діяльність Греко-Католицької Церкви</p> <p>ГКЦ у протистоянні політиці полонізації українського шкільництва. Добродійна діяльність ГКЦ у сфері освіти та соціального захисту дітей і молоді. Підготовка священних кадрів. Виховний вплив ГКЦ на українську молодь. Участь греко-католицького духовенства у підготовці та проведенні «Католицької акції». Створення та діяльність товариства «Орли»-КАУМ». Діяльність релігійно-просвітницького товариства «Скала</p>	<p>Семінар (2 год.)</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>35; 37]</p>	<p>5 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>занять</p>
<p>Тема 7. Міжнародні контакти Греко-Католицької Церкви</p> <p>Співпраця з українськими греко-католицькими громадами Європи. Зв'язки ГКЦ з українською діаспорою Америки та Канади. <i>Співпраця з українськими греко-католицькими громадами Європи.</i> Взаємини з Ватиканом</p>	<p>Самостійна робота</p>	<p>[14; 20; 24; 28; 31]</p>	<p>8 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>Згідно розкладу занять</p>

<p>Тема 8. Православна церква в Польщі. Політика Польської держави щодо православної церкви. Проголошення автокефалії Православної церкви в Польщі. Особливості церковно-релігійне життя Православної церкви в Польщі. Суспільно-політичні передумови утвердження українського православ'я в Польщі. Українізація православної церкви на Волині у 20–30-х рр.</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінар (2 год.) Самостійна робота</p>	<p>[4; 6; 7; 19; 27;]</p>	<p>4 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>Згідно розкладу занять</p>
<p>Тема 9. Український національно-церковний православний рух у Польщі в 20-30 роки ХХ ст. Українізація православної церкви на Волині у 20–30-х рр. Волинське духовенство у ХХ ст.: ідентичність, статус, еволюція. «Тимчасові правила про відношення Уряду Речі Посполитої Польської до Православної Церкви». Роль парламентської репрезентації в обороні українського православ'я на Волині у 20–30 роках ХХ століття. відродження діяльності братств на національному ґрунті. Луцьке Чеснохрестне братство. Товариство імені митрополита Петра</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінар (1 год.) Самостійна робота</p>	<p>[4; 6; 7; 19; 27;30]</p>	<p>4 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>Згідно розкладу занять</p>

<p>Могили. Боротьба за відновлення та утворення Богословського ліцею Європи.</p>					
<p>Тема 10. Взаємини українських Церков та релігійних організацій в політичних та суспільних питаннях Екуменічна діяльність ГКЦ та роль у ній митрополита Андрея Шептицького. Заходи ГКЦ в захисті українського православного населення. Ставлення церковного кліру ГКЦ до поширення протестантських організацій в Галичині. Особливості міжконфесійних відносин православної церкви та протестантських груп на Волині в умовах становлення міжвоєнної Польщі. Вплив зовнішніх чинників на міжконфесійні стосунки релігійних організацій в Другій Речі Посполитій Просвітництво</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінар (1 год.) Самостійна робота</p>	<p>[2; 4; 10; 23; 24]</p>	<p>2 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>Згідно розкладу занять</p>
<p>Тема 11. Протестанські релігійні течії серед українців Західної України Поширення протестантизму в Україні та Польщі в першій половині ХХ ст. Адвенти́зм. П'ятидеся́тництво. Єгови́зм. Люте́ранство. Кальвіні́зм.</p>	<p>Лекція (2 год.) Семінар (2 год.) Самостійна робота</p>	<p>[2; 4; 10; 23; 24; 25]</p>	<p>5 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>Згідно розкладу занять</p>

<p>Тема 12. Зміна становища українського православного населення у міжвоєнній Польщі.</p> <p>Політика пацифікації польської влади до українського населення Західної України та реакція на неї ГКЦ та ПЦП. Зміна політичних орієнтирів польської влади по відношенню до Православної Церкви після смерті Ю.Пілсудського. Ревіндикаційна акція навернення на католицтво українських селян на Волині. Масове нищення поляками українських православних церков на Холмщині і Підляшші 1938 р.</p>	Самостійна робота	[2; 4; 7; 9; 22; 23; 25; 27]	10 год.	5 балів	Згідно розкладу занять						
<p>Система оцінювання курсу</p>											
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>100-бальна</p> <p>Контроль знань і умінь студентів здійснюється шляхом обговорення й оцінювання виступів і рефератів на семінарських заняттях, проведення письмових контрольних робіт за підсумками вивчення матеріалу першого та другого змістових модулів, співбесід і перевірки конспектів у ході відпрацювання студентами пропущених занять і отриманих негативних оцінок.</p> <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання: національна та ECTS</p> <table border="1" data-bbox="496 1883 1449 2089"> <tr> <td data-bbox="496 1883 691 2089" rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної</td> <td data-bbox="691 1883 839 2089" rowspan="2">Оцінка ECTS</td> <td colspan="2" data-bbox="839 1883 1449 1944">Оцінка за національною шкалою</td> </tr> <tr> <td data-bbox="839 1944 1200 2089">для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</td> <td data-bbox="1200 1944 1449 2089">для заліку</td> </tr> </table>					Сума балів за всі види навчальної	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
Сума балів за всі види навчальної	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою									
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку								

		діяльність			
		90 – 100	A	відмінно	зараховано
		80 – 89	B	добре	
		70 – 79	C		
		60 – 69	D	задовільно	
		50 – 59	E		
		26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
		0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Вимоги до письмової роботи	<p>Докторант може самостійно запропонувати та розробити тему ІНДЗ, попередньо обговоривши її з викладачем.</p> <p>Основні вимоги до оформлення роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обґрунтування вибраної теми; • опрацювання і аналітичний виклад відповідної літератури; • наявність авторського (творчого) тексту; • наявність списку використаних джерел. <p>Обсяг роботи узгоджується в робочому порядку залежно від характеру та теми ІНДЗ.</p>				
Семінарські заняття	<p><i>Загальні критерії оцінювання:</i></p> <p>“<i>відмінно</i>” – здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>“<i>добре</i>” – здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;</p> <p>“<i>задовільно</i>” – здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно</p>				

	формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки; “незадовільно” – здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність результатів поточного контролю знань – позитивних оцінок за семінарські заняття та контрольну роботу, опрацювання питань для самостійної роботи, індивідуального завдання, хоча б мінімальна позитивна підсумкова оцінка за працю впродовж семестру (50 б.)

Політика курсу

Підхід до навчання студенто-центрований, стиль спілкування та взаємодії – демократичний.

В процесі вивчення дисципліни вітається й заохочується активна робота під час роботи в аудиторії, творча співучасть у здобутті знань, готовність до обговорення питань, що розглядаються, як результат самостійного опрацювання рекомендованих першоджерел і літератури та самостійного пошуку інформації в мережі Інтернет. Запитання, що виникають, можливі як у ході заняття, так і в кінці, коли виділяється час для обговорення, а також на консультаціях, під час яких здійснюється й відпрацювання пропущених занять і невиконаних видів робіт.

Докторанти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності та вимог Положення про запобігання плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ, яким визначаються норми поведінки студентів і працівників університету:

https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/code_of_honor-2.doc

Для оперативної комунікації та обміну інформацією створюємо власну групу в месенджері Viber або в одній із соціальних мереж (за бажанням здобувачів).

Усі основні матеріали з курсу доступні в системі дистанційного навчання університету.

Теми семінарських занять для аспірантів денної форми навчання

Тема 1. Етноконфесійна ситуація в Другій Речі Посполитій.

1. Церковно-релігійна ситуація в Польщі після Першої світової війни.

2. Церковно-релігійна і національна політика польського уряду.
3. Українське релігійне питання в політиці Другої Речі Посполитої.
4. Законодавчі акти, які регулювали діяльність християнських конфесій в Польщі.
5. Вплив суспільно-політичної ситуації на діяльність та становище християнських церков у Польщі.
6. Католицька церква та її статус в польській державі.
7. Православна церква.
8. Греко-католицька церква.
9. Протестантські церкви та конфесії

Тема 2. Джерела та історіографія з історії християнських конфесій у Польщі в першій половині ХХ століття.

1. Сучасна українська історіографія.
2. Польська історіографія.
3. Українська діаспорна історіографія.
4. Церковна історіографія.
5. Джерела з історії українських релігійних організацій. (Зібрання документів церковних організацій в *архівах України та Республіки Польща*. Документи з історії українських церков та організацій міжвоєнного періоду у архівах Ватикана, та діаспори).

Тема 3. Державно-правове становище Греко-католицької церкви в міжвоєнні роки ХХ століття

1. Адміністративно-територіальний устрій та управлінські структури ГКЦ.
2. Львівська архієпархія ГКЦ.
3. Станіславівська єпархія ГКЦ.
4. Перемишльська єпархія ГКЦ.
5. Апостольська столиця і питання державно-правового статусу Східної Галичини в 1918-1923 рр.
6. Правовий статус Греко-католицької церкви в Другій Речі Посполитій. Підготовка священницьких кадрів.

Тема 4. ГКЦ у суспільно-політичних та релігійних процесах Східної Галичини

1. Визвольні змагання 1917-1920-1926 рр. та ГКЦ.
2. Духовенство ГКЦ в українсько-польській війні (1918–1919 рр.). Капелани ГКЦ в УГА.
3. Участь митрополита А.Шептицького у вирішенні питання про статус Східної Галичини.
4. Утвердження ГКЦ як стабілізуючої і консолідуючої національної сили в умовах міжвоєнної доби.
5. Вплив ГКЦ на суспільно-політичні процеси Східної Галичини.
6. Взаємини греко-католицького духовенства з українськими політичними партіями та організаціями.

Тема 5. Благодійницька діяльність Греко-Католицької Церкви у 20-30-ті роки ХХ ст.

1. Благодійні фонди ГКЦ в Галичині.
2. Допомога сім'ям священників.
3. Матеріальна підтримка селян, які постраждали від повеней та інших стихійних катаклізмів.
4. Матеріальна та ідеологічна підтримка українцям в СРСР в період штучного голодомору в 1932-1933 роки.
5. Антиалкогольна діяльність ГКЦ на західноукраїнських землях.
6. Опіка та виховання молодого покоління.
7. Збереження пам'яток національної культури.
8. Розвиток освіти та науки.
9. Підтримка товариств «Рідна школа», «Просвіта», «Скала».

Тема 6. Культурно-освітня і добродійна діяльність Греко-Католицької Церкви

1. ГКЦ у протистоянні політиці колонізації українського шкільництва.
2. Добродійна діяльність ГКЦ у сфері освіти та соціального захисту дітей і молоді.
3. Підготовка священничих кадрів.
4. Виховний вплив ГКЦ на українську молодь. Участь греко-католицького духовенства у підготовці та проведенні «Католицької акції».
5. Створення та діяльність товариства «Орли»-КАУМ.
6. Діяльність релігійно-просвітницького товариства «Скала»

Тема 7. Православна церква в Польщі.

1. Політика Польської держави щодо православної церкви.
2. Проголошення автокефалії Православної церкви в Польщі.
3. Особливості церковно-релігійне життя Православної церкви в Польщі.
4. Суспільно-політичні передумови утвердження українського православ'я в Польщі.
5. Українізація православної церкви на Волині у 20–30-х рр.

Тема 8. Український національно-церковний православний рух у Польщі в 20-30 роки ХХ ст.

1. Українізація православної церкви на Волині у 20–30-х рр.
2. Волинське духовенство у ХХ ст.: ідентичність, статус, еволюція.
3. «Тимчасові правила про відношення Уряду Речі Посполитої Польської до Православної Церкви».
4. Роль української парламентської репрезентації в обороні українського православ'я на Волині у 20–30 роках ХХ століття.
5. Відродження діяльності братств на національному ґрунті. Луцьке Чеснохрестне братство. Товариство імені митрополита Петра Могили.
6. Боротьба за відновлення та утворення Богословського лицю в Кременці.

Тема 9. Взаємини українських Церков та релігійних організацій в політичних та суспільних питаннях

1. Екуменічна діяльність ГКЦ та роль у ній митрополита Андрія Шептицького.
2. Заходи ГКЦ в захисті українського православного населення.
3. Ставлення церковного кліру ГКЦ до поширення протестантських організацій в Галичині.
4. Особливості міжконфесійних відносин православної церкви та протестантських груп на Волині в умовах становлення міжвоєнної Польщі.
5. Вплив зовнішніх чинників на міжконфесійні стосунки релігійних організацій в Другій Речі Посполитій.
6. Просвітництво.

Тема 10. Протестанські релігійні течії серед українців Західної України

1. Поширення протестантизму в Україні та Польщі в першій половині ХХ ст.
 2. Адвентизм.
 3. П'ятидесятництво.
 4. Єговізм.
 5. Лютеранство.

6. Кальвінізм.

Теми семінарських занять для студентів заочної форми навчання

Тема 1. Етноконфесійна ситуація в Другій Речі Посполитій.

1. Церковно-релігійна ситуація в Польщі після Першої світової війни.
2. Церковно-релігійна і національна політика польського уряду.
3. Українське релігійне питання в політиці Другої Речі Посполитої.
4. Законодавчі акти, які регулювали діяльність християнських конфесій в Польщі.
5. Вплив суспільно-політичної ситуації на діяльність та становище християнських церков у Польщі.
6. Католицька церква та її статус в польській державі.
7. Православна церква.
8. Греко-католицька церква.
9. Протестантські церкви та конфесії

Тема 2. Державно-правове становище Греко-католицької церкви в міжвоєнні роки ХХ століття

1. Адміністративно-територіальний устрій та управлінські структури ГКЦ.
2. Львівська архієпархія ГКЦ.
3. Станіславівська єпархія ГКЦ.
4. Перемишльська єпархія ГКЦ.
5. Апостольська столиця і питання державно-правового статусу Східної Галичини в 1918-1923 рр.
6. Правовий статус Греко-католицької церкви в Другій Речі Посполитій. Підготовка священницьких кадрів.

Тема 3. Український національно-церковний православний рух у Польщі в 20-30 роки ХХ ст.

1. Українізація православної церкви на Волині у 20–30-х рр.
2. Волинське духовенство у ХХ ст.: ідентичність, статус, еволюція.
3. «Тимчасові правила про відношення Уряду Речі Посполитої Польської до Православної Церкви».

4. Роль української парламентської репрезентації в обороні українського православ'я на Волині у 20–30 роках ХХ століття.
5. Відродження діяльності братств на національному ґрунті. Луцьке Чеснохрестне братство. Товариство імені митрополита Петра Могили.
6. Боротьба за відновлення та утворення Богословського ліцею в Кременці.

Тема 4. Протестанські релігійні течії серед українців Західної України

1. Поширення протестантизму в Україні та Польщі в першій половині ХХ ст.
2. Адвентизм.
3. П'ятидесятництво.
4. Єговізм.
5. Лютеранство.
6. Кальвінізм.

Самостійна робота для студентів денної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Церковно-релігійна і національна політика польського уряду.	2
2.	Українське релігійне питання в політиці Другої Речі Посполитої.	4
3.	Католицька церква та її статус в Польській державі	3
4.	Адміністративно-територіальний устрій та управлінські структури ГКЦ	3
5.	ГКЦ у суспільно-політичних та релігійних процесах Східної Галичини	4
6.	Доброчинна діяльність ГКЦ у сфері освіти та соціального захисту дітей і молоді	3
7.	Підготовка священичих кадрів ГКЦ	4
8.	Виховний вплив ГКЦ на українську молодь. Участь греко-католицького духовенства у підготовці та проведенні «Католицької акції».	3
9.	Створення та діяльність товариства «Орли»-КАУМ».	3
10.	Діяльність релігійно-просвітницького товариства «Скала»	2
11.	Співпраця з українськими греко-католицькими громадами Європи та Америки	3
12.	Політика Польської держави щодо православної церкви.	3

13.	Особливості церковно-релігійного життя Православної церкви в Польщі.	2
14.	Українізація православної церкви на Волині у 20–30-х рр. ХХ століття	4
15.	Поширення протестантизму в Україні та Польщі в першій половині ХХ ст	3
16.	Адвентизм та П'ятидесятництво.	4
17.	Взаємини з ГКЦ з Ватиканом.	4
18.	Єговізм.	3
19.	Лютеранство. Кальвінізм	3
	Разом:	60

**Самостійна робота для студентів
заочної форми навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Джерела та історіографія українських релігійних організацій в Другій Речі Посполитій	4
2.	Українське релігійне питання в політиці Другої Речі Посполитої.	5
3.	Церковно-релігійна і національна політика польського уряду.	4
4.	Католицька церква та її статус в Польській державі	4
5.	Адміністративно-територіальний устрій та управлінські структури ГКЦ	4
6.	ГКЦ у суспільно-політичних та релігійних процесах Східної Галичини	4
7.	Доброчинна діяльність ГКЦ у сфері освіти та соціального захисту дітей і молоді	4
8.	Підготовка священичих кадрів ГКЦ	4
9.	Виховний вплив ГКЦ на українську молодь. Участь греко-католицького духовенства у підготовці та проведенні «Католицької акції».	4
10.	Створення та діяльність товариства «Орли»-КАУМ».	4
11.	Політика Польської держави щодо православної церкви.	4
12.	Особливості церковно-релігійного життя Православної церкви в Польщі	4
13.	Українізація православної церкви на Волині у 20–30-х рр. ХХ століття	4
14.	Поширення протестантизму в Україні та Польщі в першій половині ХХ ст	5
15.	Адвентизм та П'ятидесятництво.	5
16.	Єговізм.	5
17.	Лютеранство. Кальвінізм	5

18.	Міжнародні контакти Греко-Католицької Церкви	5
19.	Взаємини з ГКЦ з Ватиканом.	4
	Разом:	82

Програмові вимоги

1. Етноконфесійна ситуація в Другій Речі Посполитій
2. Церковно-релігійна ситуація в Польщі після Першої світової війни.
3. Українське релігійне питання в політиці Другої Речі Посполитої.
4. Законодавчі акти, які регулювали діяльність християнських конфесій в Польщі.
5. Вплив суспільно-політичної ситуації на діяльність та становище християнських церков у Польщі.
6. Католицька церква та її статус в польській державі.
7. Православна церква.
8. Греко-католицька церква.
9. Протестантські церкви та конфесії
10. Історіографія історії християнських конфесій у Польщі в першій половині ХХ століття.
11. Сучасна українська історіографія ГКЦ.
12. Сучасна українська історіографія Православної церкви на Волині в 20-30-ті роки ХХ століття.
13. Сучасна українська історіографія протестантизму в Україні в ХХ столітті.
14. Релігійна історіографія історії українських християнських конфесій у Польщі в першій половині ХХ століття.
15. Польська історіографія.
16. Українська діаспорна історіографія.
17. Церковна католицька історіографія
18. Джерела з історії ГКЦ.
19. Джерела з історії українського православного руху в Західній Україні в першій половині ХХ століття.
20. Джерела з історії протестантизму в Західній Україні в першій половині ХХ століття.
21. Адміністративно-територіальний устрій та управлінські структури ГКЦ.
22. Львівська архієпархія ГКЦ.
23. Станіславівська єпархія ГКЦ.
24. Перемишльська єпархія ГКЦ.
25. Апостольська Адміністрація Лемківщини
26. ГКЦ у суспільно-політичних та релігійних процесах Східної Галичини

27. Добродійна діяльність ГКЦ у сфері освіти та соціального захисту дітей і молоді. Підготовка священничих кадрів ГКЦ
28. Виховний вплив ГКЦ на українську молодь. Участь греко-католицького духовенства у підготовці та проведенні «Католицької акції».
29. Створення та діяльність товариства «Орли»-КАУМ».
30. Діяльність релігійно-просвітницького товариства «Скала»
31. Політика Польської держави щодо православної церкви.
32. Проголошення автокефалії Православної церкви в Польщі.
33. Особливості церковно-релігійне життя Православної церкви в Польщі.
34. Суспільно-політичні передумови утвердження українського православ'я в Польщі.
35. Українізація православної церкви на Волині у 20–30-х рр.
36. Взаємини українських Церков та релігійних організацій в політичних та суспільних питаннях
37. Протестанські релігійні течії серед українців Західної України
38. Поширення протестантизму в Україні та Польщі в першій половині ХХ ст.
39. Адвентизм.
40. П'ятидесятництво.
41. Єговізм.
42. Лютеранство.
43. Кальвінізм.
44. Міжнародні контакти Греко-Католицької Церкви
45. Співпраця з українськими греко-католицькими громадами Європи.
46. Зв'язки ГКЦ з українською діаспорою Америки та Канади.
47. Співпраця з українськими греко-католицькими громадами Європи.
48. Взаємини з Ватиканом.

Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: лекція; семінари; самостійна робота; індивідуальна робота.

Провідне значення в навчальному процесі вищої школи відводиться лекціям. Вони визначають його зміст і спрямованість, у них дається систематичний науковий виклад. Лекція як метод навчання має інформаційний характер, чіткий план. Структура лекції підпорядковується логіці предмета, вона не тільки стимулює конкретно-образне мислення, а й активізує логічне мислення слухачів, послідовно з'ясовує всі пункти плану. Предметом лекції є вивчення явищ, подій, процесів, що мають між собою зв'язки і залежності причинно-наслідкового характеру.

Досвідом доведено: коли студент приступає до вивчення тієї чи іншої теми, не прослухавши попередньо відповідної лекції, то відчуває при цьому неабиякі труднощі. За лекціями, як правило, йдуть семінарські заняття, які проводяться з метою: сприяти поглибленому засвоєнню студентами найбільш важливих і складних тем курсу; ознайомити студентів із наявною спеціальною літературою з даної проблематики, дати можливість для її опрацювання; виробити вміння самостійно працювати над документами та здійснювати їх науковий аналіз; навчити студентів аргументовано викладати свої погляди, простежувати причинно-наслідкові зв'язки, вести дискусію.

Аспіранту під час підготовки до семінарського заняття необхідно уважно опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати основні думки, продумати й скласти план чи тези свого виступу. На занятті він за бажанням або на вимогу викладача повинен відповісти на поставлені питання. Важливо чітко сформулювати тему доповіді, назвати опрацьовану літературу, а потім викласти матеріал, у кінці зробити відповідні висновки, виокремити судження, підкріплюючи їх прикладами. Якщо студент виступає з доповненням, то бажано, щоб також дав оцінку попереднім відповідям. При цьому йому дозволяється користуватися конспектом, але не слід, зрозуміло, читати свої записи дослівно.

Пропоновані плани семінарських занять з історії країн Центрально-Східної Європи та впливу на них експансіоністської політики Радянського Союзу охоплюють період після Першої світової війни і до краху СРСР на початку 90 –х років ХХ століття. Кожне заняття містить план, а також список джерел і основної та додаткової літератури, які викладач рекомендує студенту для опрацювання. Зауважимо, що у списку немає змоги подати всю доступну літературу з тої чи іншої проблематики, студент може самостійно здійснювати бібліографічний пошук і використовувати інші видання. У пропонованих планах семінарських занять не вміщено найновішу літературу, про неї можна довідатися на лекціях або шляхом самостійного пошуку в бібліографії або через електронні засоби інформації. Окремо виділяються узагальнюючі дослідження (підручники), що можуть бути рекомендовані при підготовці до змістових модулів та екзамену.

В кінці кожної теми подано методичні рекомендації, що містять короткий план відповіді на поставлені питання, звертають увагу аспіранта на найбільш важливі аспекти піднятої проблеми. Головне їх завдання – розвиток розумових здібностей студентів під час самостійної роботи з навчальною літературою.

Методичні рекомендації насамперед покликані допомогти аспірантам в організації їхньої роботи з оволодіння конкретними вміннями, навичками та методичними знаннями. Проте це не єдине їх призначення. Зауважимо, що кожний вид занять має сприяти розвиткові мислення студентів, формуванню узагальнених умінь.

Методичні вказівки мають відповісти аспірантам на такі запитання:

- Яка навчальна мета певної роботи, чого вона має навчити?
- Який зміст роботи, що треба зробити?
- Що для цього треба знати і вміти?
- Чому слід використовувати саме пропоновані засоби, а не інші?
- Як виконується робота?

- Коли і для чого набуті вміння будуть потрібні?

Необхідно намагатися, аби записи були стислими, проте змістовними, якнайповніше сприяли глибокому засвоєнню основних проблем, що розглядаються. Досягти цього можна, перш за все, вмилім підбором матеріалу, дотриманням стилю, де думка виражається досить коротко й лаконічно. Варто виділити найбільш яскраві факти, приклади, цифри, а також власні думки, що виникли в ході опрацювання матеріалу. На семінарах повинна домінувати не стільки пам'ять, скільки самостійне мислення, тобто не репродуктивне (відтворююче), а розвиваюче орієнтоване навчання. Досвідом доведено, що до вивчення аспірантам тієї чи іншої теми варто приступати, прослухавши попередньо відповідну лекцію, в якій викладач дає загальний огляд доступних джерел та історіографії, визначає зміст і спрямованість навчального процесу.

У ході семінарського заняття заслуховуються та обговорюються реферати з важливих і складних проблем. Їхнє зачитування розраховане на 10-15 хвилин. Реферат слід готувати, маючи чіткий план, виклад основного матеріалу, висновки, посилання на джерела і літературу, які подаються в кінці.

Пропоноване видання розраховане на студентів університету, де історія України є обов'язковим, але не профілюючим предметом.

Автор наголошує, що навчальні підручники, перелік яких рекомендується нижче, слід використовувати готуючись до кожного семінарського заняття. Тому вони не завжди вводяться в списки літератури до семінарів. Зрозуміло, що навчальна література є обов'язковою в підготовці до всіх занять.

Методи контролю (Усно-письмові). Опитування аспірантів у ході проведення семінарських занять. Тематичні контрольні, тестові роботи. Перегляд конспекту семінару.

Рекомендована література

1. Андрухів І., Лисенко О., Пилипів І., Станіславська (Івано-Франківська єпархія ГКЦ) крізь призму століть: історико-релігійний аспект. Наукова монографія. – Андрухів Ігор, Лисенко Олександр, Пилипів Ігор. Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2010. – 500 с.
2. Альманах Станіславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславівщини / Наукове Товариство ім. Шевченка. Ред.-упорядник: Богдан Кравців. – Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1975 (Український архів. – Т. XXVIII). – 959 с.
3. 20. Борщевич Українське церковне відродження на Волині (20-40-ві рр. XX ст.): Монографія. – Луцьк:, 2000. – 254 с.
4. Власовський, Іван. Нарис історії Української Православної Церкви : [в 4 т., 5 кн.] / Іван Власовський ; Укр. Православ. Церква Київ. Патріархату. - Київ : [б.в.], 1998. Т. 4, ч. 2. – Репр. вид. – 1998. – 415 с. *Репр. відтворення вид. 1966 р*

5. Вуянко М. Монастирі Івано-Франківська (Станиславова). Перша половина ХХ ст. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1998. – 216 с.
6. Грушевський М.С. З історії релігійної думки на Україні / Михайло Грушевський; ред. П. К. Вовк. – Перевид. з вид. 1925 року. – Київ: Освіта, 1992. – 191с.
7. Історія релігії в Україні: у 10-ти томах. / Редколегія: А. Колодний (голова) та ін. Т. 3: Православ'я в Україні. / За ред. А. Колодного, В. Климова. — К., 1999. — 560 с
8. Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст. Проблема польсько-українських стосунків. – Львів, 2000. – 416 с.
9. Лотоцький О.Г. **Автокефалія** = Autokefalja = L'Autocéphalie : [в 2 т.] / О. Лотоцький. - Варшава : [б.в.], 1935 - 1938. - (Праці Українського наукового інституту. Серія правнича ; т. 16, кн. 2)
10. Любащенко В. Історія протестантизму в Україні: Курс лекцій.- Львів. 1995 -350.с.
11. Марчук В. Українська Греко-Католицька Церква: історичний нарис. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 164 с.
12. Москалюк М. Державотворча концепція українських християнських суспільників у міжвоєнній Галичині 1920 – 1939 рр.) // Галичина.. – 1997. – № 1. – С.97-101.
13. Мудрий С., владика д-р. Нарис історії Церкви в Україні. – 2-е вид. – Івано-Франківськ: Вид-во Івано-Франківського Теологічно-Катехитичного Духовного Інституту, 1999. – 528 с.
14. Пилипів І. В. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2011.- 440 с.
15. Пилипів І. Державотворча політика Греко-католицької церкви у суспільно-політичному житті Західної України 20 – 30 років ХХ ст. // Українське державотворення: уроки, проблеми, перспективи. – Львів, 2001. – Ч.1. – С.90 – 95.
16. Пилипів І.В. До питання про міжконфесійні взаємини «великих» Церков у ІІ Речі Посполитій
17. Пилипів І., Делятинський Р. Становлення богословської освіти Греко-Католицької Церкви в першій половині ХІХ століття // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За редакцією І.С.Зуляка. – Тернопіль: Видавництво Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, 2016. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 122-126
18. Пилипів І.В. Конкордат Речі Посполитої з Апостольським престолом та його наслідки для ГКЦ / І. Пилипів // Науковий вісник Чернівецького

- університету. *Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини.* - 2010. - Вип. 514-515. - С. 166-171.
19. Пилипів І. В. Розвиток адміністративно-територіальної структури Галицької греко-католицької митрополії (1918–1939 рр.) / І. Пилипів // *Вісник Прикарпатського університету. Історія.* Вип. 18. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 37–43.
20. Пилипів І. В. Українська греко-католицька церква та Ватикан в 20–30-х рр. ХХ ст. / І. В. Пилипів // *Мандрівець. Всеукраїнський науковий журнал.* – 2011. – № 2. – С. 50–54.
21. Пилипів І. В. Конституція Другої Речі Посполитої та національно-релігійна політика польської влади в Галичині (1921-1925 рр.). / І. Пилипів // *Збірник наукових праць. Серія «Історія та географія»/ Харк. нац.пед. ун-т. ім. Г. С. Сковороди.* – Харків: Колегіум, 2013.– Вип. 47.–С. 83- 89.
22. Пилипів І. В. Організаційна структура Греко-католицької церкви в Другій Речі Посполитій / І. Пилипів // *Інтелігенція і влада : Громадсько-політичний науковий збірник. Серія: Історія.* Вип. 28. – Одеса : Астропринт, 2013. – С. 86 – 98.
23. Пилипів І. В. Правовий статус греко-католицької церкви в Другої Речі Посполитій (1925 – 1939 рр.).– С. 153- 165. // *Ефективність державного управління [Текст] : зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.* — Вип. 34 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2013. - 368 с.
24. Пилипів І.В, Горан Т. Організаційна структура Перемишльської греко-католицької єпархії в період між двома світовими війнами // *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць.* К., 2014. Вип. 86. – С. 48–52.
25. Пилипів І., Делятинський Р. Становлення богословської освіти Греко-Католицької Церкви в першій половині ХІХ століття // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За редакцією І.С.Зуляка.* – Тернопіль: Видав. Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, 2016. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 122–126
26. Пилипів І. В. Делятинський Р.І. Інститут військових капеланів в Україні (ХХ- ХХІ ст.): етапи розвитку та роль у формуванні української нації . // *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник».* Випуск 134 (7). – 2018.- С.129-134.
27. *Нарис історії Української Православної Церкви : [в 4 т., 5 кн.] / Іван Власовський ; Укр. Православ. Церква Київ. Патріархату.* - Київ : [б.в.], 1998. Т. 4, ч. 2 . – Репр. вид. – 1998. – 415, [1] с.
28. *Україна і Польща в ХХ ст.: проблеми і перспективи взаємовідносин: зб. наук.праць./ За ред. П.М.Чернеги.* – Київ – Краків, 2002. – 312 с.

29. Химка І. П. Релігія і національність на Україні. II половина XVIII-XX століття // Belarus, Lithuania, Poland, Ukraine. The foundations of historical and cultural traditions in East Central Europe. – Lublin, Rome: Institute of East Central Europe, 1994. – С. 198-210.
30. Швагуляк М. Українські консерватори і справа українсько-польських взаємин (1921-1939рр.) // Polska i Ukraina. Sojusz 1920 roku i jego następstwa. – Torun, 1997. – S.371 – 384.
31. Яроцький П. Католицизм на українських землях // Релігія і релігійність в незалежній Україні. – К.: Світ знань, 2000. – С. 201 – 224.
32. Krochmal A. Protestanckie ruchy religijne i sekty w greckokatolickiej diecezji przemyskiej w okresie II Rzeczypospolitej // Rocznik historyczny-archiwalny. – Przemyśl, 1994. – № VII/VIII. – S. 159-180.
33. Polska - Ukraina 1000 lat sąsiedztwa.– Т. 1. Południowo-wschodni instytut naukowy w Przemyślu. Pod redakcją Stanisława Stępnia.– Przemyśl. 1990.– 286 s.
34. Polska - Ukraina 1000 lat sąsiedztwa.– Т. 2. Południowo-wschodni instytut naukowy w Przemyślu. Pod redakcją Stanisława Stępnia.– Przemyśl. 1994.– 429 s.
35. Polska - Ukraina 1000 lat sąsiedztwa.– Т. 3. Południowo-wschodni instytut naukowy w Przemyślu. Pod redakcją Stanisława Stępnia.– Przemyśl. 1996.– 337 s.
36. Polska - Ukraina 1000 lat sąsiedztwa.– Т. 4. Południowo-wschodni instytut naukowy w Przemyślu. Pod redakcją Stanisława Stępnia.– Przemyśl. 1998.– 472 s.
37. Polska - Ukraina 1000 lat sąsiedztwa.– Т. 5. Południowo-wschodni instytut naukowy w Przemyślu. Pod redakcją Stanisława Stępnia.– Przemyśl. 2000.–362 s

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів.

2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.